

Norsk økonomi

Det siste året synes produksjonsveksten i norsk økonomi å ha stoppet helt opp. Ifølge det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) falt bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge både i 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år, og fallet etterfulgte en underliggende nedgang også gjennom det foregående halvåret. Lav kraftproduksjon gjennom vinterhalvåret i år på grunn av lav vannstand i magasinene er en del av forklaringen. Men selv når en trekker ut kraftforsyning var veksten negativ for samlet fastlandsproduksjon. Produksjonsnedgangen fordelte seg således både på industri, andre vareproduserende næringer og offentlig forvalt-

ningsvirksomhet. Bare innen privat tjenesteyting var det vekst.

Den svake produksjonsveksten må sees på bakgrunn av både den internasjonale lavkonjunkturen, og den stramme pengepolitikken i fjor, som bidro til en høy realrente etter skatt og en sterk krone. For industrien kom kronestyrkingen på toppen av høy kostnadsvekst gjennom flere år. Den stramme pengepolitikken har samtidig bidratt til at inflasjonen har falt markert. Underliggende inflasjon (veksten i KPI-JAE siste 12 måneder) var i mai 1,2 prosent, godt under prismålet på 2,5 prosent. Arbeidsledigheten har fortsatt å øke,

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2001-2003

Vekst fra forrige periode. Prosent

	2001	2002	Sesongjustert			
			02.2	02.3	02.4	03.1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,6	3,6	0,5	1,1	1,3	-0,2
Konsum i offentlig forvaltning	2,7	3,2	-3,2	2,4	-0,2	0,5
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-4,2	-3,6	8,0	-7,6	6,4	-0,4
- Fastlands-Norge	0,7	-4,6	1,6	-2,1	0,8	-0,8
- Utvinning og rørtransport	-1,0	-4,6	-5,0	2,9	6,2	6,5
- Tjenester tilk. utvinning	..	..	..	..	..	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,3	2,1	-0,3	0,9	0,9	-0,1
Eksport	4,1	-0,5	6,0	-3,8	-1,0	0,7
- Råolje og naturgass	5,2	0,2	14,5	-6,6	0,1	1,1
- Tradisjonelle varer	3,7	1,3	-0,8	0,4	-3,7	0,3
Import	0,9	1,7	5,3	-2,9	2,3	2,3
- Tradisjonelle varer	2,9	4,7	-1,6	1,2	3,0	-0,8
Bruttonasjonalprodukt	1,9	1,0	1,5	-1,0	-0,2	0,3
- Fastlands-Norge	1,7	1,3	-0,6	0,5	-0,6	-0,6
Arbeidsmarkedet²						
Utførte timeverk	-1,0	-0,9	0,8	-0,1	-0,4	-0,2
Sysselsatte personer	0,5	0,2	-0,2	0,0	-0,2	-0,2
Arbeidsstyrke	0,7	0,6	-0,1	-0,1	0,1	-0,2
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	3,6	3,9	3,9	3,8	4,1	4,1
Priser						
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	3,0	1,3	0,4	1,4	2,2	4,5
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	2,6	2,3	2,6	2,4	2,0	1,8
Eksportpriser tradisjonelle varer	-2,9	-8,7	-1,8	-2,3	-0,1	-1,0
Importpriser tradisjonelle varer	-0,2	-8,0	-2,4	-0,8	-0,9	0,8
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	238,5	200,6	52,0	46,5	47,2	54,0
MEMO (justerte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	7,1	6,9	6,9	7,2	7,0	5,7
Utlånsrente, banker ⁵	8,8	8,4	8,3	8,7	8,6	7,6
Råoljepris i kroner ⁶	220,2	197,4	205,2	202,3	196,1	222,1
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	100,2	91,6	92,5	89,1	87,7	88,8
NOK per ECU/euro	8,05	7,51	7,5	7,4	7,3	7,6

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Tallene for 2001 og 2002 er fra nasjonalregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, i det nasjonalregnskapets kvartalstall for sysselsetting og timeverk er for korte for sesongjustering.

³ Ifølge AKU.

⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁵ Ved utgangen av kvartalet.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

og lønnsomheten i industrien er meget svak. Dette har bidratt til at også lønnsveksten har kommet klart ned.

Gjennom det siste halvåret har dette ført til en vesentlig omlegging av innretningen på pengepolitikken. Rentene er redusert og ventes å falle ytterligere framover, og krona har svekket seg.

Omleggingen har ikke betydd mye for den realøkonomiske utviklingen så langt i 2003, men gjennom 2003 og særlig for 2004 ventes den å gi klart økt vekst i økonomien. Rentenedgangen stimulerer innenlandsk etterspørsel og kronesvekkelsen bidrar - sammen med lavere lønnsvekst - til å begrense norske bedrifters tap av markedsandeler. Arbeidsledigheten vil fortsette å stige gjennom resten av året og et stykke inn i neste år, men noe mindre enn tidligere lagt til grunn. Ledigheten vil deretter kunne falle i 2005, selv om produksjonsveksten da igjen ventes å bli noe svakere.

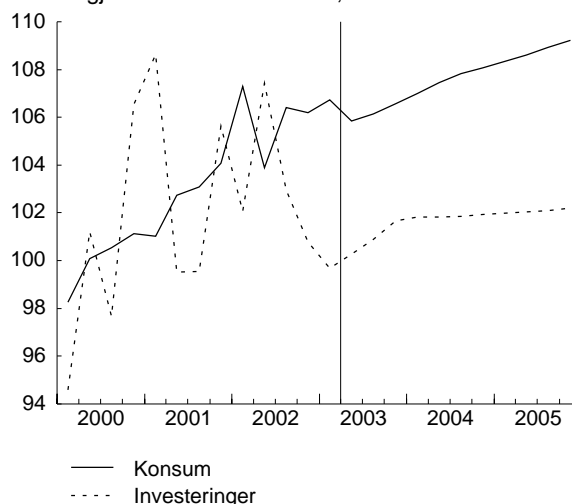
Finanspolitikken

Revidert nasjonalbudsjett 2003 (RNB) gir en oppdatering av sentrale finanspolitiske indikatorer og redegjør for regjeringens finanspolitiske opplegg. Hovedtrekkene i regjeringens forslag ble vedtatt i Stortinget og rammene for budsjettet bare marginalt utvidet. I trygdeoppgjøret har Stortinget vedtatt en noe større vekst i utgiftene og dette er innarbeidet i våre anslag.

Det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet på statsbudsjettet, som er knyttet til handlingsregelen for finanspolitikken, viste et underskudd på 36,2 mrd. kr. i 2002. Dette er nesten 9 mrd. kr. mer enn anslått underskudd i Nasjonalbudsjett 2003. Regjeringens forslag til revidert budsjett for 2003 innebærer et underskudd på 37,6 mrd. kr. som er vel 13 mrd. kr. mer enn hva en snever fortolkning av handlingsregelen skulle tilsi. Stortingets vedtak innebærer at dette kan øke med knappe én milliard kroner i 2003. Nå er ikke handlingsregelen for finanspolitikken utformet så snevert at 4 prosent av verdien av Petroleumsfondet - som tilsvarer vel 24 mrd. kr. i 2003 - er den relevante «krittstreken» for finanspolitikken i et enkelt år. Når underskuddet for 2003 nå anslås til å bli 50 prosent høyere, antyder likevel det hvor langt unna den langsiktige banen for det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet man nå er. Anslag i RNB viser også at en først i 2005 vil være om lag på linje med en streng tolkning av handlingsregelen, noe som innebærer at det er først i 2006 en kan forvente nye finanspolitiske stimuli. Handlingsrommet for finanspolitikken (i betydningen økt strukturelt underskudd) er derfor allerede brukt opp i denne Stortingsperioden.

Når regjeringen i hovedtrekk foreslår å videreføre det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet fra 2002 til 2003 (og antakelig også for 2004 og 2005) må det ses på bakgrunn av konjunktursituasjonen. Den svake

Offentlig forvaltning
Sesongjusterte volumindekser, 2000=100

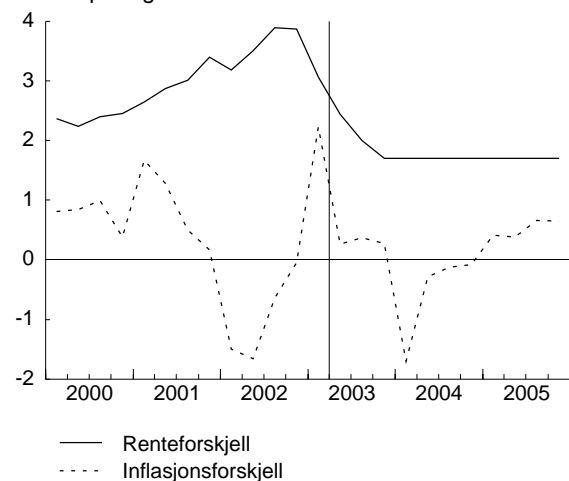
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

veksten i norsk økonomi med økende arbeidsledighet til følge, gjør at skatteinntektene vokser mindre og noen utgiftsposter vokser mer enn hva en konjunkturnøytral utvikling medfører. Det oljekorrigerede underskuddet på statsbudsjettet er derfor klart større enn det strukturelle. En diskresjonær innstramming på statsbudsjettet for å nå handlingsregelen i 2003, ville medført en tilstramming av finanspolitikken på om lag én prosent av fastlandsøkonomien. Dette ville ha forsterket konjunkturedgangen. En lettelse i pengepolitikken med tilsvarende effekt på BNP som en slik finanspolitisk innstramming ville ha hatt, kunne neppe latt seg realisere i dagens situasjon hvor pengepolitikken allerede er kraftig ekspandert, selv om budsjettunderskuddet er større enn planlagt.

Reviderte nasjonalregnskapstall for konsum i offentlig forvaltning viser en vekst fra 2001 til 2002 på 3,2 prosent. Veksttakten avtok gjennom fjoråret og nasjonalregnskapstall for 1. kvartal 2003 viser nedgang i sysselsettingen i offentlig forvaltning, noe som skyldes at deler av Statens Vegvesen er skilt ut som eget foretak (Mesta). Vi anslår veksten i konsum i offentlig forvaltning til om lag 1½ prosent i 2003 og 2004. Veksten i utførte timeverk i offentlig forvaltning anslås å bli relativt beskjeden framover, men noe sterkere i 2003 på grunn av økt antall arbeidsdager (kalendarisk effekt). For bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning har vi lagt til grunn bare svak økning i nivået fra 2002 til 2005. Selv om det altså er gitt visse stimulanser til økonomien gjennom finanspolitikken i de foregående årene, gis det i 2003 og 2004 ikke økte etterspørselsstimuli fra offentlig forvaltning. Det er imidlertid realvekst i overføringene til husholdningene via reelle økninger i trygdeutbetalingene til pensjonister mv., noe som gir grunnlag for økt konsum i husholdningene. Ytterligere en impuls via overføringer til husholdningene kommer i form av lavere priser for barnehageplasser. Regjeringens forslag innebærer en nedgang

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og euro

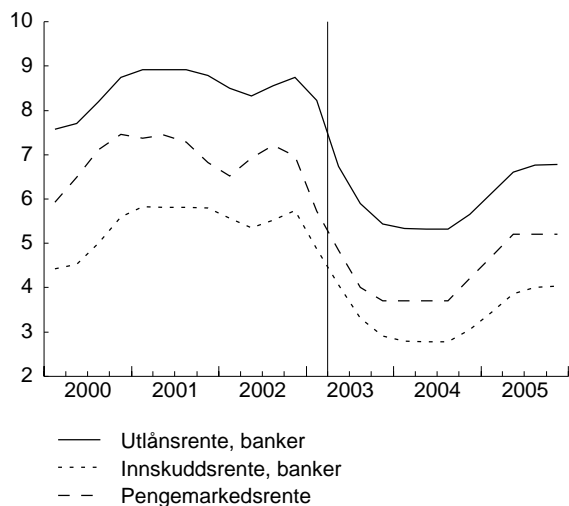
Prosentpoeng

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

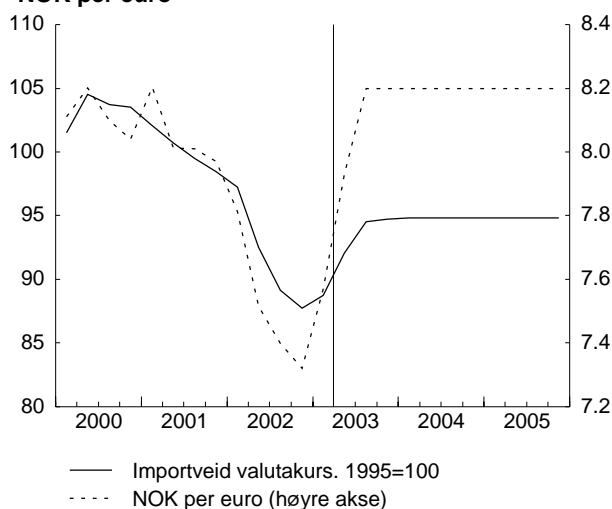
Utlånsrente og innskuddsrente

Kvartalstall. Prosent

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Utviklingen i importveid valutakurs og NOK per euro

Kilde: Norges Bank.

til gjennomsnittlig 2500 kr. per barnehageplass gjennom økte overføringer fra 1. august i år.

Lavere rente og svakere krone

Siden desember i fjor har Norges Bank satt ned styringsrenta med 2 prosentpoeng. Foreløpig siste rentekutt kom 30. april, og styringsrenta er nå 5 prosent. I begynnelsen av juni ga sentralbanksjefen sterke signaler om at renta skal lenger ned enn tidligere forventet. I etterkant falt pengemarkedsrentene kraftig og krona svekket seg. Etter at Statistisk sentralbyrå 10. juni offentliggjorde lavere inflasjonstall enn ventet for mai, gikk rentene ytterligere ned. Tremåneders pengemarkedsrente har falt fra 7,1 prosent i begynnelsen av desember i fjor, til 4,2 prosent i midten av juni. Det er det laveste nivået siden 1998. I markedet for fremtidige renteavtaler (FRA) er det nå priset inn ytterligere rentenedgang, til om lag 3 prosent i 4. kvartal.

Den importveide kronekursen svekket seg med om lag 11 prosent fra midten av januar til midten av mars i år, etter å ha styrket seg kraftig de siste to årene. Trolig er større utenlandske aktørers syn på kronekursen fremover endret, og perioden med rekordsterk krone kan nå være over. Rentekutt, som har redusert rentedifferansen mot utlandet, og forventninger om ytterligere lettelse i pengepolitikken fremover, har bidratt til dette. Den importveide kronekursen styrket seg noe fra midten av mars til slutten av mai. Det skyldtes først og fremst en kraftig svekkelse av amerikanske dollar. Mot euro var kronekursen relativt stabil i den samme perioden. Siden begynnelsen av juni har krona svekket seg om lag 4 prosent både importveid og mot euro. 12. juni kostet én euro 8,20 kroner. Vi legger til grunn at krona holder seg på dette nivået ut prognoseperioden.

Internasjonalt er rentenivået lavt. Den europeiske sentralbanken kuttet styringsrenta med et halvt prosentpoeng 5. juni, til 2 prosent, og i USA er styringsrenta 1,25 prosent. Det kan dessuten komme ytterligere rentekutt fremover; vi har således lagt til grunn at 3 mnd eurorente - som normalt vil ligge over styringsrenta - synker til 2 prosent fra og med 3. kvartal i år. Det øker sannsynligheten for ytterligere rentekutt i Norge. Rentedifferansen mot handelspartnerne er redusert siden i fjor høst, som følge av den sterke rentenedgangen i Norge. Det forventes at rentedifferansen reduseres ytterligere fremover.

Lavt aktivitetsnivå og fravær av inflasjonspress skaper rom for Norges Bank til å sette renta ytterligere ned fremover. Utviklingen i kronekursen er viktig for størrelsen på rentekuttene. Svekkelsen av kronekursen så langt i år utgjør en betydelig pengepolitisk lettelse. Dersom krona fortsetter å svekke seg kraftig, reduseres behovet for store rentekutt. En sterk krone vil derimot øke behovet for lave renter. I prognosene legges det til grunn at tremåneders pengemarkedsrente vil falle til 3,7 prosent i løpet av 3. kvartal - dvs. at Nor-

ges Banks styringsrente (foliorenta) faller til 3,5 prosent - og at pengemarkedsrenta deretter vil holde seg på dette nivået fram til neste høst. Det utgjør en mindre rentenedgang enn det som er priset inn i FRA-markedet i midten av juni. Etter vår vurdering kan det synes som om rentemarkedet enten ikke har tatt fullt ut høyde for de ekspansive effektene som følger av omleggingen av pengepolitikken, eller at det legges til grunn en vesentlig svakere internasjonal utvikling enn det som ligger til grunn for denne rapporten.

Ifølge våre beregninger vil den underliggende inflasjonen ta seg gradvis opp mot prismålet på to års sikt. For å motvirke at inflasjonen går over inflasjonsmålet, har vi derfor lagt til grunn at pengemarkedsrenta fra og med 4. kvartal 2004 gradvis økes med i alt 1,5 prosent til 5,2 prosent i 2. kvartal 2005. I samme periode har vi for øvrig forutsatt en tilsvarende økning i eurorentene, som følge av at den økonomiske veksten i euroområdet antas å ta seg opp til trendvekst. En slik renteoppgang i Norge og i euroområdet er selvsagt avhengig av hvordan de økonomiske utsiktene utvikler seg framover, både hva gjelder den forutsatte internasjonale oppgangen, og - for Norges del - særlig utsiktene for lite rentefølsomme etterspørselskomponenter, slik som oljeinvesteringene på lengre sikt.

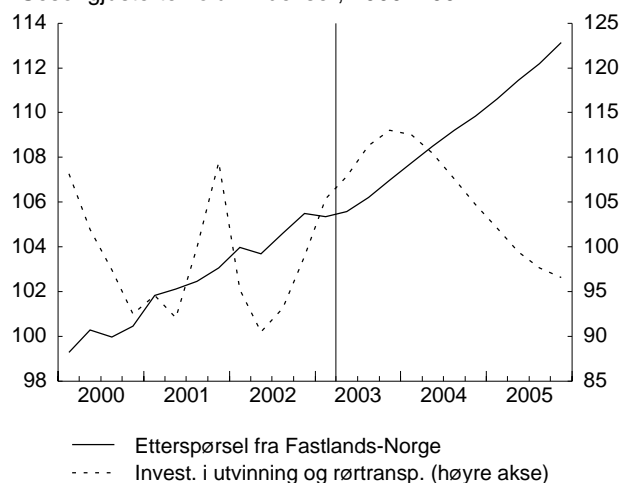
Med disse anslagene på renter og valutakurs, blir pengepolitikken klart mer ekspansiv enn hva vi la til grunn i vår forrige konjunkturrapport. I løpet av 2003 blir rentenedgangen gradvis 1,5 prosentpoeng lavere enn tidligere lagt til grunn, mens den importveide kronekursen blir én prosent svakere. Den mer ekspansive pengepolitikken i år og neste år enn tidligere forutsatt trekker isolert sett i retning av klart sterkere innenlandsk etterspørsel i 2004 og 2005, særlig for boliginvesteringer og husholdningenes konsum. På grunn av tregheter i tilpasningen mellom produksjon og sysselsetting, og samspillseffekter med arbeidstilbudet, blir imidlertid det ekstra bidraget til lavere arbeidsledighet beskjedent.

Høyt nivå på oljeinvesteringene både i år og neste år

Målt i løpende priser er produksjonen av råolje og naturgass i 2002 foreløpig anslått til 295,4 mrd. kroner, en markert nedgang i forhold til året før. Nedgangen skyldes lavere priser enn i 2001, mens volumet - til tross for de gjennomførte produksjonskutt i første halvår av fjoråret - holdt seg om lag uendret. De sesongjusterte tallene viser at produksjonen økte rundt årsskiftet. Målt i faste priser økte produksjonen svakt fra 3. til 4. kvartal, for så å øke ytterligere med over 3 prosent i 1. kvartal i år. Dette er for øvrig vel 8 prosent høyere enn i det tilsvarende kvartal året før. I sistnevnte kvartal ligger imidlertid halvparten av produksjonskuttene som ble gjennomført i fjoråret, slik at den underliggende produksjonsveksten dermed var noe lavere.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge og investeringer i oljevirksomheten

Sesongjusterte volumindekser, 2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utover i inneværende år legger vi til grunn en svak utvikling i petroleumsvirksomheten, slik at bruttoproduktet for næringen for året som helhet ventes å bli på nivå med fjoråret. Produksjonen av olje antas å avta, mens gassproduksjonen antas å øke. For 2004 og 2005 foreventes en svak økning i næringens bruttoprodukt, med en årlig vekst på nær henholdsvis 3 og 1 prosent. Produksjonen av gass antas å øke ytterligere gjennom 2004 og 2005, mens produksjonen av olje først antas å øke gjennom 2004, for så å synke noe gjennom 2005. Disse anslagene er i tråd med anslagene gitt i Revidert nasjonalbudsjett.

I hovedtrekk økte oljeprisen gjennom 2002, og ble i snitt for året 25 USD pr. fat. I norske kroner tilsvarer dette ca. 200 kroner pr. fat. Fremover legger vi til grunn en konstant pris på 25 USD pr. fat. Med de forutsetninger vi har gjort om dollarkursen, vil dette gi en gjennomsnittspris i norske kroner på vel 185 kroner pr. fat i 2003, som synker til i underkant av 175 i 2004 og 2005.

Målt i løpende priser var bruttoinvesteringene i utvinning og rørtransport ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall på 53,4 mrd. kroner i 2002, et verdifall på over 6 prosent i forhold til året før. De sesongjusterte kvartalstall viser at nedgangen i volum som ble registrert gjennom første halvår av fjoråret, etter hvert snudde til oppgang. Investeringene for 1. kvartal i år anslås til vel 6 prosent høyere enn i 4. kvartal, og over 10 prosent høyere enn i det tilsvarende kvartal året før.

Årstallene viser for øvrig at trenden med fallende investeringer tilknyttet feltutbygging fortsatte også i 2002, men også reduserte investeringer i forbindelse med leting forklarer nedgangen. De siste årene har det vært en trendmessig økning i investeringene i felt i drift, en trend som imidlertid flatet ut i 2002. Investeringene tilknyttet landanlegg, og da spesielt Snøhvit,

økte betraktelig gjennom fjoråret, men ikke tilstrekkelig til å forhindre den samlede nedgangen.

Bruttoinvesteringene tilknyttet utvinning og rørtransport forventes å øke gjennom inneværende år, og antas å bli 16,4 prosent høyere enn i fjoråret. Spesielt vil økte investeringer i landanlegg bidra til denne veksten. Anslagene er i samsvar med SSBs siste investeringstilling, og er noe lavere enn anslaget i vår forrige konjunkturrapport. Dette skyldes blant annet en del utsatte leteprosjekter som vi tidligere antok ble utsatt fra 2002 til 2003, og som nå inntil videre har blitt lagt på is. De antatte reduksjonene i leteaktiviteten øker dessuten usikkerheten i våre anslag for både 2004 og 2005. Investeringene tilknyttet Snøhvit kommer imidlertid for fullt, både på landanlegg, rørtransport og feltutbygging. Investeringene i landanlegg vil bl.a. ligge på et meget høyt nivå i prognoseperioden. Gjennom inneværende og neste år forventes dessuten en tilbakevending til trenden med økte investeringer tilknyttet felt i drift. For 2004 legger vi til grunn at det samlede investeringsnivået blir svakt i underkant av nivået i inneværende år, med en nedgang fra 2003 på nærmere ett prosentpoeng. For 2005 anslår vi at investeringene vil synke med 10 prosent, noe som har sammenheng med utfasingen av investeringene tilknyttet utbygging av de nye feltene, samt generelt lavere investeringsnivå.

Nedgang i renta gir økt konsumvekst

Reviderte tall fra nasjonalregnskapet viser en vekst i konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner på 3,6 prosent for 2002, målt i faste priser. Sett i lys av en rekordhøy vekst i husholdningenes realdisponible inntekt på 6,7 prosent, er dette lavt. De sesongjusterte tallene antyder at konsumveksten var lavest i 2. kvartal, og at den økte noe igjennom andre halvår. Tallene for 1. kvartal i år viser et svakt fall målt i faste priser, og sesongjustert er konsumet anslått å være 0,2 prosent lavere enn i 4. kvartal 2002. Viktige forklaringer på den svake konsumutviklingen i 1. kvartal er fortsatt høye lånerenter, de høye elektrisitetsprisene og økt usikkerhet om framtidig inntektsutvikling. De høye elektrisitetsprisene har redusert den realdisponible inntekten til husholdningene betydelig fra 4. kvartal 2002 til 1. kvartal 2003. En uklar økonomisk situasjon, med økende arbeidsledighet, har sannsynligvis gitt husholdningene økt usikkerhet knyttet til framtidig inntekt, noe som kan ha gjort dem mindre villige til å bruke pengene.

Sesongjusteringen som ligger bak tallene for 1. kvartal er imidlertid beheftet med stor usikkerhet, da det erfaringsmessig er vanskelig å fastsette påskens betydning. En kan således ikke se bort fra at det sesongjusterte konsumet i 1. kvartal er beregnet for lavt. Varekonsumindeksen, som sesongjustert steg med 2,8 prosent fra mars til april, peker i den retningen. Den registrerte konsumveksten i april kan dermed vel så mye være et utslag av problemer med sesongjusteringen samt vanlige tilfeldige utslag, som en indikasjon

på at husholdningene har økt det underliggende konsumet vesentlig.

Prognosen for realinntektsutviklingen framover avhenger særlig av forventningene til konsumpriser, utviklingen i lønnsinntektene og netto kapitalinntekter. Konsumprisindeksen er forventet å vokse med 2,8 prosent fra 2002 til 2003, mot bare 1,3 prosent i fjor. Lønnsoppjøret ser ut til å bli moderat i forhold til fjorårets nominelle lønnsvekst på 5,4 prosent, men overhenget fra i fjor gir likevel en forventet lønnsvekst på 4,5 prosent. Sysselsettingen er forventet å gå noe ned fra i fjor til i år. Netto kapitalinntekter består blant annet av renter fra innskudd og renter på gjeld. Rentenedsettelsene vil senke utgiftene til gjeld mer enn inntektene fra innskudd, og dette trekker i retning av økte netto kapitalinntekter. De høye utbyttebetalingene i 2002 antas imidlertid ikke å bli gjentatt i år, og dette bidrar til en nedgang i husholdningenes kapitalinntekter. Den totale effekten av disse to momentene antas å være at husholdningenes netto kapitalinntekter går ned fra 2002 til 2003, og vil dermed bremse veksten i disponibel inntekt. Alt i alt anslås veksten i husholdningenes realdisponible inntekt å bli 1,4 prosent for 2003.

Veksten i husholdningenes disponible realinntekt for 2004 og 2005 anslås til henholdsvis 4,5 og 2,2 prosent. Reverseringen av elektrisitetsprisene gjør at konsumprisveksten antas å bli lav fra 2003 til 2004, og dette trekker realinntektsveksten opp i 2004. Lønnsveksten i 2004 og 2005 forventes å bli noe svakere enn i år. Utviklingen i netto kapitalinntekter forventes å bidra positivt til realdisponible inntekt i 2004, på grunn av nedgang i utgiftene til å betjene gjeld og økte aksjeutbytter. I 2005 trekker økte renter realdisponible inntekt ned.

Det er anslått en vekst i konsumet for 2003 på 3,4 prosent, målt i faste priser. Dette er høyt i forhold til den forventede veksten i realdisponible inntekt, og spareraten er beregnet til å gå ned fra 7,2 i 2002 til 5,4 i år. Konsumet forventes å ta seg opp blant annet fordi de fleste nå har betalt vinterens høye strømreregninger og renta er på vei nedover. Rentenedgangen trekker i seg selv i retning av høyere konsum, fordi sparing blir mindre attraktivt. Dessuten er det sannsynlig at de som har netto gjeld bruker en større andel av sin inntekt til konsum enn de som har netto fordringer, noe som betyr en forsterket effekt av rentenedgangen. Tilsvarende antas de som mottar aksjeutbytter å bruke en liten andel av sin inntekt til konsum, og den forventede nedgangen her bremser derfor sannsynligvis konsumveksten i liten grad.

For 2004 anslås en volumvekst på 4,0 prosent for konsumet. Dette er altså høyere enn i år, og skyldes den høye realinntektsveksten, de lave rentene og noe vekst i husholdningenes formuer. I 2005 forventes en vekst i konsumet på 2,9 prosent. Den reduserte vek-

sten kan forklares med den antatte økningen av renta og lavere realinntektsvekst.

Nedgangen i boliginvesteringene snur

Etter å ha vært stigende fra midten av 1998, falt boliginvesteringene gjennom fjoråret. I følge sesongjusterte nasjonalregnskapstall i faste priser, falt de jevnt med drøye 2 prosent fra kvartal til kvartal igjennom 2002. Det ser ut til at dette fallet begynte å avta noe i 1. kvartal 2003.

Igangsettingstall for boligbygging er en ledende indikator på boliginvesteringene, da investeringene foretas gjennom hele byggefasesen. Tall for igangsatt boligbygging, målt i kvadratmeter, viser at igangsettingen sank gjennom 2001 og har siden ligget tilnærmet flatt. For at boliginvesteringene skal holde seg oppe og etter hvert øke, må igangsettingstallene øke. Vi antar at den kraftige rentenedgangen vil stimulere til dette. Boliginvesteringene antas dermed å vokse gjennom annet halvår 2003. Boliginvesteringene er likevel beregnet til å falle 3,7 prosent fra 2002 til 2003, på grunn av negativt overheng fra 2002. I 2004 og 2005 er veksten i boliginvesteringene beregnet til henholdsvis 3,7 og 4,1 prosent.

Boligprisene utviklet seg svakt siste 12 måneder, og prognosen for i år er lave 0,7 prosent. Høye renter gjennom fjoråret sammen med økende arbeidsledighet er viktige forklaringsfaktorer. Ettersom rentene kommer ned vil boligmarkedet sannsynligvis ta seg opp, og dette er forventet å gi en økning i boligprisene på 5,1 prosent i 2004. For 2005 er det beregnet en boligprisvekst på 3,4 prosent.

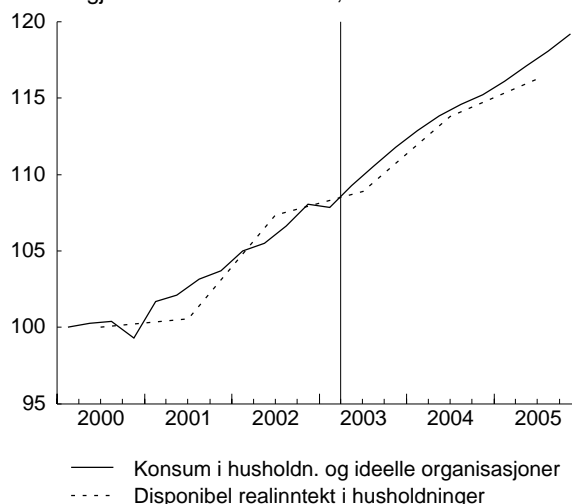
Fortsatt svak utvikling i fastlandsbedriftenes investeringer

Fastlandsbedriftenes investeringer er ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall anslått til nær 100 mrd. kroner i 2002, målt i løpende priser. I volum viste investeringene en nedgang på over 6 prosent fra 2001 til 2002, og det var spesielt investeringene i tjenesteytende næringer som bidro til fallet. Investeringene innen industri, bergverk og primærnæringene mfl. økte noe. Det på forhånd annonserte bortfallet av investeringsavgiften fom. 4. kvartal kan ha bidratt til investeringsutsettelse; mens investeringene i de tjenesteytende næringene har falt gjennom de tre første kvartalene, tok de seg opp med 2 prosent fra 3. til 4. kvartal.

Så langt tyder de sesongjusterte tallene på et svakt fall i fastlandsbedriftenes investeringer i 1. kvartal i år i forhold til foregående kvartal. Mens investeringene tilknyttet industri og bergverk sank i forhold til kvartalet før, økte investeringene i enkelte tjenesteytende næringer for andre kvartalet på rad. Investeringsnedgangen for industrien er i høy grad preget av et markert fall i investeringene i metallindustrien, men det er jevnt over nedgang også i de øvrige industrinæringene.

Inntekt og konsum for husholdninger

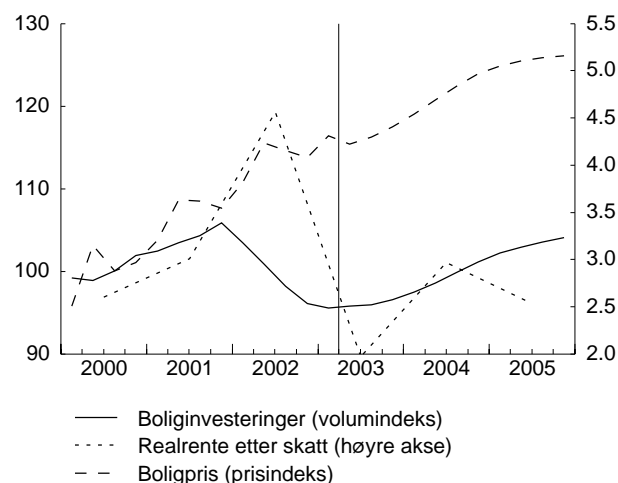
Sesongjusterte volumindekser, 2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boliginvesteringer og boligpris

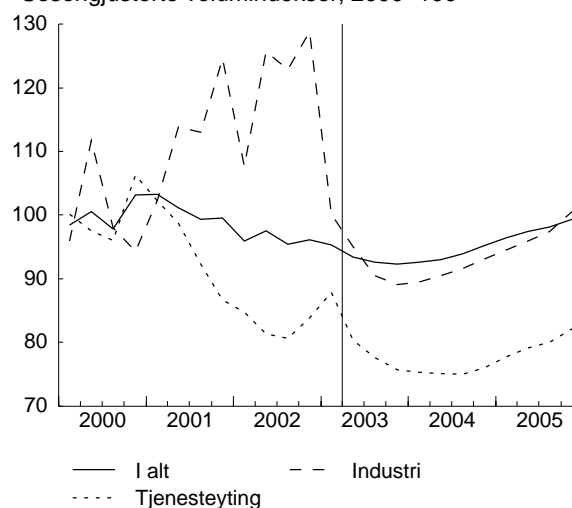
Sesongjusterte indekser, 2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i Fastlands-Norge

Sesongjusterte volumindekser, 2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2001-2005. Regnskap og prognoser

Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2002	Prognoser							
		2003			2004			2005	
		SSB	FIN	NB	SSB	FIN	NB	SSB	NB
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,6	3,4	2,9	2 3/4	4,0	2,8	3 1/4	2,9	3,0
Konsum i offentlig forvaltning	3,2	1,3	0,3	3/4	1,7	0,8	2,0	1,0	2,0
Bruttoinvestering i fast realkapital ¹	-3,6	0,9	1,1	1,0	0,2	1,0	1/4	0,8	1 1/2
Utvinning og rørrtransport ²	-4,6	16,4	13,3	20,0	-0,9	1,0	0,0	-10,0	0,0
Fastlands-Norge	-4,6	-2,5	-3,4	-4,0	0,5	1,0	1/2	4,8	2,0
Bedrifter	-6,4	-2,9	-6,0	-6,0	-1,5	1,3	-1,0	7,1	1,0
Bolig	-4,2	-3,7	-1,1	-3,0	3,7	0,7	2,0	4,1	5,0
Offentlig forvaltning	0,0	-0,1	0,1	1/4	1,5	0,2	2,0	0,2	2,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ³	2,1	1,9	1,8	1 1/4	2,9	1,9	2 1/2	2,7	2 1/2
Lagerendring ⁴	10,2	0,0	..	..	0,0	..	..	0,0	..
Eksport	-0,5	0,2	0,0	-1,0	3,4	2,8	1 1/2	2,6	1 1/2
Råolje og naturgass	0,2	1,0	0,5	-2,0	3,3	1,6	4,0	1,0	0,0
Tradisjonelle varer	1,3	0,0	-2,2	-3,0	4,9	4,1	-1,0	4,9	2,0
Import	1,7	5,4	1,3	1,0	3,0	2,8	1 1/4	3,1	3 1/2
Tradisjonelle varer	4,7	5,3	1,9	1 1/4	4,0	3,1	1 1/4	4,7	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	1,0	0,4	1,1	1,0	2,9	2,0	2 1/4	1,9	1 3/4
Fastlands-Norge	1,3	0,3	0,7	1 1/4	3,0	1,9	2,0	2,3	2 1/4
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	0,2	-0,8	-0,6	- 1/2	0,0	0,0	0,0	0,7	1/2
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,9	4,4	4,4	4 1/2	4,7	4,6	4 3/4	4,4	4 3/4
Priser og lønninger									
Lønn per normalsårsverk	5,4	4,5	4 1/2	5,0	4,0	4 1/4	4 1/2	4,0	4 1/2
Konsumprisindeksen (KPI)	1,3	2,8	2 3/4	3 1/4	1,0	1 1/2	1,0	2,2	2 1/4
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE)	2,3	1,5	1 3/4	1 3/4	1,7	2 1/4	2,0	2,3	2 1/4
Eksportpris tradisjonelle varer	-8,7	-0,4	..	-5,0	6,5	..	1 1/4	2,2	1 3/4
Importpris tradisjonelle varer	-8,0	2,4	..	..	4,0	..	..	0,1	..
Bolig	6,1	0,7	..	..	5,1	..	..	3,4	..
Utenriksøkonomi									
Driftsbalansen, mrd. kroner	200,6	147,6	203,7	205,0	145,9	190,1	155,0	155,3	120,0
Driftsbalansen i prosent av BNP	13,2	9,6	..	14,0	9,3	..	10,0	9,5	8,0
MEMO:									
Husholdningenes sparerate (nivå)	7,2	5,4	6,8	5,0	6,0	6,6	5 1/4	5,4	5 1/2
Pengemarkedsrente (nivå) ⁵	6,9	4,6	5,1	5,6	3,8	5,0	5,5	5,1	5,5
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	8,5	6,6	..	..	5,4	..	..	6,6	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	197,4	186,7	190,0	..	173,7	172,0	..	173,7	..
Eksportmarkedsindikator	0,2	4,1	..	..	5,8	..	..	5,0	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	-8,5	1,1	..	-3 3/4	2,4	..	0,0	0,0	0,0

¹ Norges Banks anslag inkluderer lagerendring.² Finansdepartementets og Norges Banks anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.³ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.⁴ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁵ NB har som teknisk forutsetning for sine framskrivninger at bankens renter på prognostidspunktet holdes uendret i prognoseperioden.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend⁸ Positivt fortegn innebærer depresiering.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 2, 2002-2003 (FIN), Norges Bank, Inflasjonsrapport 1/2003 (NB).

For 2003 legger vi til grunn at bruttoinvesteringene i industrien (målt i faste priser) fortsetter å synke. Når flere års økning i industriinvesteringer nå snus til nedgang, har dette sammenheng med utfasingen av flere store investeringsprosjekter, og da spesielt i metallproduksjon, raffinering og kjemisk industri. For de resterende private fastlandsnæringer antas investeringene å øke, men ikke tilstrekkelig til å forhindre at bruttoinvesteringene for fastlandsnæringer samlet sett synker med 3 prosent i forhold til 2002. Av de reste-

rende fastlandsnæringer er det blant annet bank og forsikring, varehandel, innenriks samferdsel og produksjon av elektrisitet som øker. Investeringene i elektrisitetsnæringer antas å ta seg kraftig opp gjennom hele prognoseperioden.

I tråd med SSBs investeringstelling legger vi til grunn at nedgangen i industriinvesteringene varer ved til godt ut i 2004, før økt industriproduksjon igjen bidrar til å heve investeringene noe. For næringsbygg legger

vi til grunn lavere investeringer framover; høye investeringer gjennom flere år har økt kapasiteten, leiepriser på næringsseidommer har falt og mye står ledig. Sammen med blant annet lave industriinvesteringer bidrar dette til at bruttoinvesteringene i fastlandsnæringene i 2004 anslås til 1,5 prosent lavere enn i 2003. Deretter bidrar investeringsoppsving i de fleste sektorer til at bruttoinvesteringene i de private fastlandsbedriftene øker med vel 7 prosent fra 2004 til 2005.

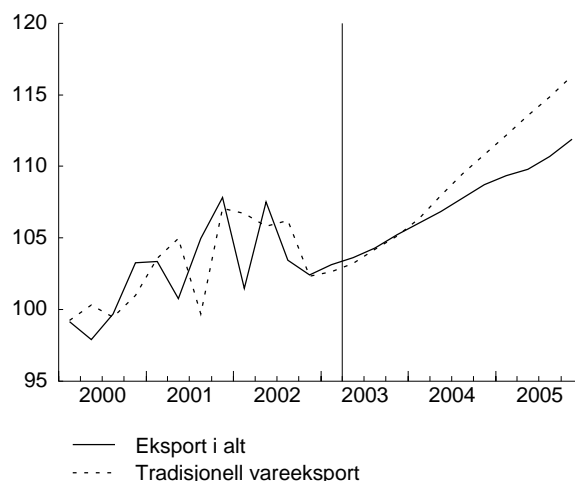
Eksporten – volumet holdes oppe, prisene tar støytet

Svakt vekst i internasjonal økonomi medførte at det knapt var noen økning i etterspørselen på de norske eksportmarkedene i 2002. Eksportvolumet av norske tradisjonelle varer økte ifølge nasjonalregnskapet svakt, først og fremst drevet av vekst i eksporten av petroleumsprodukter, samt verkstedprodukter. Sesongjustert var det en viss nedgang i den tradisjonelle vareeksporten gjennom året, men veksten tok seg noe opp i igjen 1. kvartal i år. Holdes eksport av fly (vesentlig påvirket av reeksport som oppstår når SAS innfører nye fly til Norge som overstiger Norges regnskapsmessige andel på 2/7 av investeringene i selskapet) utenom, var den sesongjusterte økningen fra foregående kvartal på 1,1 prosent. Oppsvinget i 1. kvartal skyldtes først og fremst økt eksport av bensin og fyringsolje, men også metaller og verkstedprodukter bidro klart til økningen. I motsatt retning trakk først og fremst lavere eksport av fisk og fiskeprodukter, kjemiske råvarer, samt andre petroleumsprodukter enn bensin og fyringsolje.

Prisene på tradisjonelle eksportvarer falt med hele 8,7 prosent i 2002, regnet i norske kroner. Prisnedgangen fortsatte inn i 1. kvartal i år. For tradisjonelle varer i alt var riktignok prisnedgangen langt mer dempet enn gjennom de to foregående årene, men det skyldes så å si utelukkende prisene på raffinerte oljeprodukter og elektrisk kraft; for nesten alle de øvrige varegruppene fortsatte prisfallet med uforminsket styrke. Sesongjustert var prisnedgangen i 1. kvartal ifølge nasjonalregnskapet særlig sterk for verkstedprodukter (-5,8 prosent fra foregående kvartal).

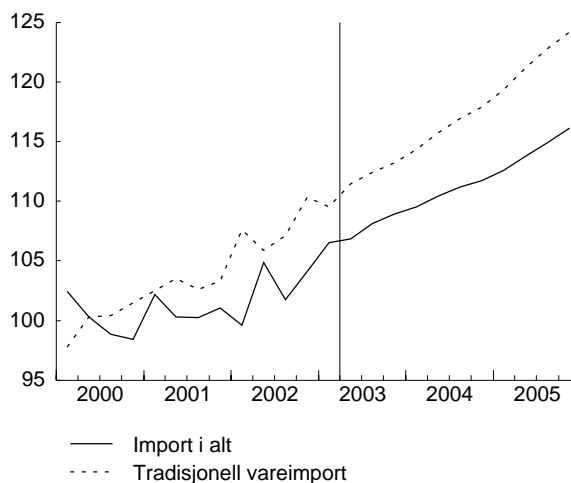
Nedgangen i eksportprisene gjennom de senere årene må først og fremst sees i sammenheng med den kraftige styrkingen av krona fram til januar i år. Eksportbedriftene synes så langt å ha valgt å møte kronestyrkingen med reduserte priser for å holde eksportvolumet oppe. Styrkingen av krona satte inn allerede i slutten av mai 2000, men med utgangspunkt i en relativt svak krone; først i 3. kvartal 2001 passerte industriens konkurransekursindeks 103,8 prosent, som tilsvarte gjennomsnittet for årene 1993-2000. Deretter falt indeksen (betyr sterkere krone) til 91,5 i begynnelsen av januar i år, før den på ny tok til å øke. Regnet fra 3. kvartal 2001 til 1. kvartal 2003 var nedgangen i indeksen på 6,5 prosent. I samme periode har den sesongjusterte prisnedgangen for tradisjonell vare-

Eksport Sesongjusterte volumindekser, 2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import Sesongjusterte volumindekser, 2000=100

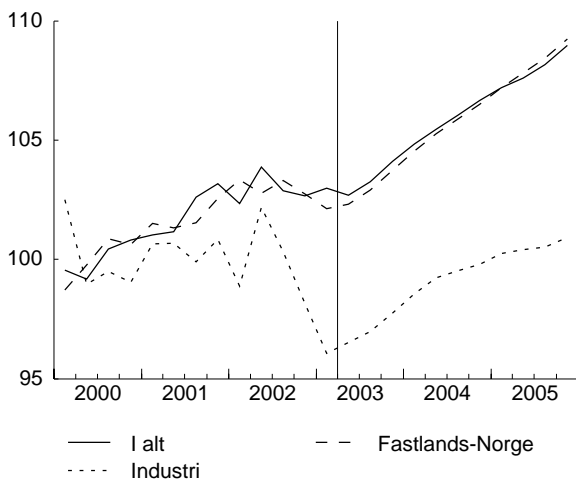

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

eksport i alt vært på 10,1 prosent, og for industrivarer 10,4 prosent; altså godt i overkant av kursfallet.

Dette antyder at også andre faktorer enn valutakursen har bidratt til prisnedgangen. Det gjelder først og fremst for en del konjunkturfølsomme industrielle råvarer og halvfabrikata, der prisene - som normalt er - har utviklet seg svakt som følge av den pågående internasjonale lavkonjunkturen. Men også for verkstedprodukter har prisnedgangen vært sterk, -12 prosent. I samme periode falt prisene på importerte verkstedprodukter like mye som eksportprisene, altså også de betydelig sterkere enn valutaindeksen. Det kan tyde på at mye av prisnedgangen skyldes sterk pris konkurranse fra utenlandske produsenter regnet i internasjonale priser. For verkstedprodukter har for øvrig eksportprisfallet forsterket seg gjennom de siste kvartalene, noe som delvis kan skyldes at prisene på

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ordrebasert produksjon kan være avtalt før eller i perioden da krona styrket seg. Også det at lønnskostnadene har økt kraftig over flere år, sammen med en tendens til at bedriftene innenfor verkstedindustrien lar økte kostnader slå sterkere ut i prisene på kort enn på lang sikt, kan ha bidratt til at prisnedgangen har forsterket seg i den siste tiden.

Gjennom første halvår i år har krona igjen svekket seg. Siden eksportbedriftene så langt synes å ha latt utviklingen i valutakurser slå mer eller mindre fullt ut i prisene regnet i norske kroner, antar vi at de vil reagere tilsvarende når krona nå svekker seg. Dessuten legger vi til grunn en konjunkturmessig internasjonal prisoppgang på en del konjunkturfølsomme eksportvarer. Selv om det isolert sett vil bidra til å motvirke den tidligere svekkelsen av lønnsomheten i bedriftene, vil mange eksportbedrifter fortsatt ha en sterkt presset konkurransesituasjon, med bakgrunn i flere år med høyere kostnadsvekst enn konkurrentene. Det er derfor grunn til å anta at mange norske bedrifter vil fortsette å tape markedsandeler. Mens markedsveksten for norsk eksport anslås å bli på 4 prosent i år, og rundt 5,5 prosent de kommende to årene, ventes det således nullvekst i tradisjonell vareeksport i år, og vekst på knappe 5 prosent de to neste årene. Men da står imidlertid økt eksport av metaller, som følge av ny kapasitet i sektoren, for en god del av veksten. En kan for øvrig ikke se bort fra at lønnsomheten nå er så svak i mange enkeltbedrifter at den kan føre til nedleggelse eller utflagging i et omfang som ikke fullt ut fanges opp av vår prognosemodell, der hele bransjer ses under ett.

Mer normal økning i importandelene framover

Tap av markedsandeler for norske bedrifter på grunn av høy lønnsvekst og sterk krone, har bidratt til at importveksten har holdt seg sterk de siste årene, trass

i svakere vekst i etterspørselen, særlig i de mest importintensive etterspørselskategoriene, investeringer og eksport. I 2002 økte den tradisjonelle vareimporten med 4,7 prosent, og veksten holdt fram i 1. kvartal i år; nasjonalregnskapet viser en sesongjustert vekst fra foregående kvartal på 1,2 prosent, når import av fly holdes utenfor (jf. omtalen av eksport).

Mens eksportørene - til tross for sterk innenlandsk kostnadsvekst - valgte å svare på den sterke krona med lavere priser regnet i norske kroner, har hjemmemarkedsprodusentene i stor grad vellet kostnadene over i prisene, og det til tross for at kronestyrkingen førte til at prisene på konkurrerende importprodukter falt. For varegruppen tradisjonelle varer under ett, har de norske hjemmeprisene bare fra 1. kvartal 2002 til 1. kvartal 2003 økt med 3,4 prosent, mens importprisene falt med 3,4 prosent. Resultatet er den markerte svekkelsen av markedsandeler vi nå opplever.

Denne forskjellen i prisadferd mellom de to produktgruppene er for øvrig for lengst bygd inn i våre makroøkonomiske modeller, basert på data fra de siste 20-30 årene. Prisadferden innebærer at når krona nå svekker seg, vil det neppe føre til en tilsvarende økning i de norske hjemmeprisene, selv om importprisene igjen tar seg opp. Det betyr at selv om tapet av markedsandeler vil fortsette, vil det kunne bli noe mindre i årene framover. I år ventes en økning i tradisjonell vareimport på 5,3 prosent, mot en vekst i etterspørselen i Fastlands-Norge på 1,9 prosent. I 2004 og 2005 anslås importveksten å bli rundt 4,5 prosent, mot en vekst i fastlandsetterspørselen på knappe 3 prosent. Tap av markedsandeler på hjemmemarkedet anses for øvrig å være en normal del av den økonomiske utviklingen i et land som i stadig større grad integreres i det internasjonale varebyttet.

BNP og produksjonen - veksten tar seg gradvis opp

Etter at samlet bruttonasjonalprodukt (BNP) falt litt mot slutten av 2002 (sesongjustert), økte samlet produksjon igjen fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Det skyldes imidlertid i sin helhet at olje- og gassutvinningen økte klart; sesongjusterte tall viser at nedgangen for BNP Fastlands-Norge fra slutten av fjoråret fortsatte inn i 2003. Mens uendret sesongjustert nivå ut 2003 ville gitt en nedgang i BNP for fastlandsøkonomien på én prosent på årsbasis, legger vi til grunn en vekst på 0,3 prosent. Unormalt lav kraftproduksjon antas dessuten å trekke produksjonen i fastlandsøkonomien ned med nærmere et halvt prosentpoeng på årsbasis, regnet utenom kraftsektoren blir derfor veksten noe høyere, men fortsatt betydelig under trendveksten for økonomien.

Nedgangen i bruttoproduktet i industrien fra andre halvår i fjor har fortsatt inn i 2003. På årsbasis anslås vi nå en nedgang på om lag 2,5 prosent. På bakgrunn

av en antatt sterkere vekst i internasjonal økonomi neste år, sammen med høy konsumvekst og oppsving også i Fastlands-Norges investeringer, samt ikke minst en betydelig økt produksjonskapasitet i metallindustrien, venter vi imidlertid en klar vekst i industriproduksjonen neste år. I 2005 anslås imidlertid produksjonsveksten igjen å avta, fordi oljeinvesteringene ventes å falle kraftig.

For de øvrige fastlandsbedriftene sett under ett ventes den moderate veksten fra i fjor å fortsette i år. I 2004 antas veksten å ta seg markert opp også i disse næringene, og den høyere veksttakten fortsetter i 2005.

For offentlig forvaltning viser nasjonalregnskapstallene at bruttoproduktet faller, en tendens som har vart ved siden slutten av 2001. Denne nedgangen går i senere tid sammen med nedgang i sysselsetting og utførte timeverk i offentlig forvaltning. Når konsumet i offentlig forvaltning likevel øker, skyldes det at offentlig forvaltnings produktinnsats (dvs. kjøp av varer og tjenester fra næringsvirksomhet) har økt. Denne økningen stoppet imidlertid opp gjennom 2002 og utviklingen så langt i 2003 viser en svak nedgang også her. For i år venter vi en svak nedgang i bruttoproduktet, og en viss økning i 2004 og 2005, som først og fremst skyldes flere arbeidsdager.

Samlet sett innebærer dette at produksjonsveksten for Fastlands-Norge i alt tar seg opp fra 0,3 prosent i år til 3 prosent i 2004 (skyldes delvis 3 ekstra arbeidsdager dette året) og knappe 2,5 prosent i 2005. Det betyr en vekst i 2004-2005 på i overkant av antatt trendvekst for økonomien. Veksten i samlet BNP blir noe svakere begge år, som følge av lavere antatt veksttakt i oljesektoren, og særlig i utenriks sjøfart og oljeboring.

Rentenedgangen gir en noe mindre økning i ledigheten

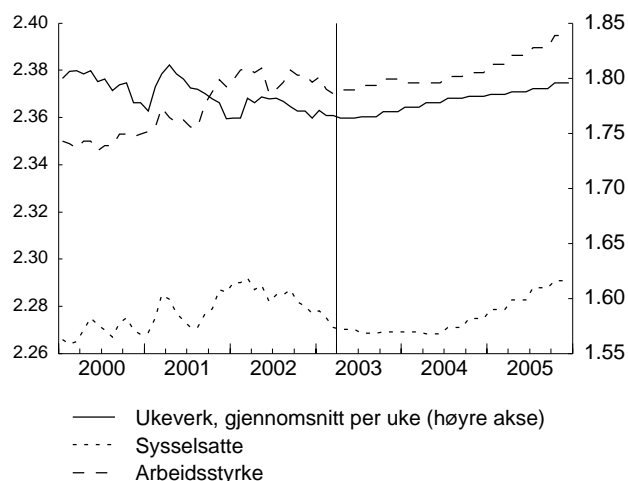
Den brede konjunkturedgangen gjennom 2002, med store lønnsomhetsproblemer for konkurranseutsatt næringsliv, gir seg nå utslag i sysselsettingen. Etter en viss vekst i den totale sysselsettingen i første halvår 2002 viser kvartalsvis nasjonalregnskap at sysselsettingen sank i 4. kvartal i fjor og ble ytterligere redusert i 1. kvartal i år. Fra 1. kvartal 2002 til 1. kvartal 2003 sank den totale sysselsettingen med 14 700 personer.

Det er først og fremst industrisysselsettingen som synker. Siden 1. kvartal 2002 er sysselsettingen i industrien redusert med 12 400 personer, eller 4,2 prosent. De fleste andre næringer opplever imidlertid også sysselsettingsnedgang. I offentlig sektor var det i 1. kvartal i år 3600 færre sysselsatte enn i 1. kvartal 2002, en nedgang på 0,5 prosent.

Målt som andel av arbeidsstyrken viste Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) en sesongjustert ledighet på 4,1 prosent i 1. kvartal i år, en oppgang på 0,3 prosentpo-

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk

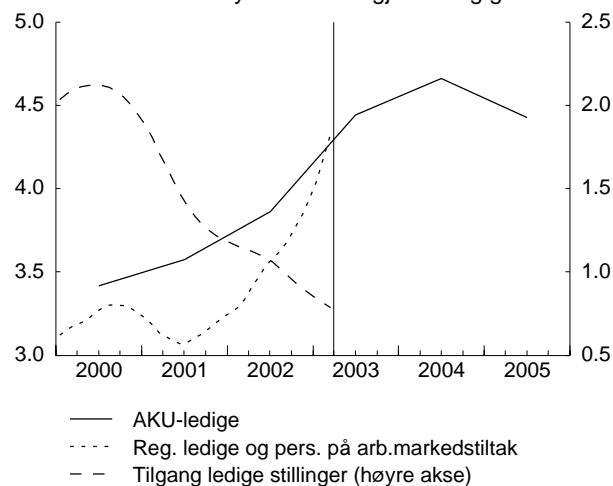
Millioner. Sesongjustert og glattet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99
Kilder: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

eng fra første kvartal 2002. Den registrerte ledigheten ifølge Aetat har økt mer markert. Sesongjusterte tall over antall registrerte helt ledige har økt fra 62 000 i mai 2001 og 73 000 i mai 2002 til 95 000 i mai i år. Antall deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak økte med i underkant av 2000 personer i samme tidsperiode.

Svekkelsen i arbeidsmarkedet er sterkere enn det som isolert sett framkommer av ledighetstallene i både AKU og hos Aetat. Mange arbeidsledige anser seg ikke lenger som del av arbeidsstyrken når de blir gående ledige lenge selv om de ønsker arbeid, og har gitt opp å søke arbeid. Yrkesdeltakelsen ifølge AKU er derfor svært følsom ovenfor endringer i arbeidsledigheten. En samlet sysselsettingsnedgang på knapt 15 000 personer fra 1. kvartal 2002, fordelte seg på en nedgang i arbeidsstyrken på 7000 personer og en økning i ledig-

heten på 8000 personer, slik at yrkesdeltakelsen sank til 72,6 prosent, mot 73,4 prosent i 1. kvartal 2002.

Oppgangen i ledighet forventes å fortsette til 2004 med en gjennomsnittlig AKU-ledighet på 4,7 prosent, opp fra 4,4 prosent i år. I 2005 anslås ledigheten igjen til 4,4 prosent. Dette er noe lavere enn tidligere anslag og skyldes hovedsakelig forutsetningen om et lavere rentenivå framover.

Tradisjonelt inntektspolitisk samarbeid bidrar til lavere lønnsvekst

Ifølge Det tekniske beregningsutvalget har lønnsveksten i Norge vært høyere enn hos handelspartnerne siden 1997. Den høye lønnsveksten har trolig sammenheng med god lønnsomhet i konkurranseutsatte næringer og det strammere arbeidsmarkedet etter ledighetsnedgangen på 1990-tallet (se egen boks i Økonomiske analyser nr. 6/2001). Også i 2002 var tariffoppgjørene preget av arbeidsmarkedssituasjonen i årene før; nasjonalregnskapet viser at den gjennomsnittlige lønnen per normalårsverk steg med hele 5,4 prosent.

Ledigheten steg imidlertid gjennom fjoråret og norsk industris kostnadsmessige konkurranseevne ble kraftig svekket i 2002 - først og fremst som følge av en ugunstig valutakursutvikling. Lønnsomhetsproblemene i konkurranseutsatte næringer, dårlig kommuneøkonomi og lavt etterspørselspress i norsk økonomi generelt, har svekket nær sagt alle segmentene i arbeidsmarkedet det siste året og forventes å bidra til lavere lønnsvekst de nærmeste årene. Overhenget fra 2002 og allerede avtalte tillegg i 2003 anslås imidlertid å bidra med om lag 3 prosentpoeng til årets lønnsvekst.

Etter initiativ fra regjeringen i fjor høst, ble partene i arbeidslivet og regjeringen enige om å styrke det inntektspolitiske samarbeidet. Årets mellomoppgjør har i tråd med dette resultert i svært moderate tariff tillegg. I flere av de store tariffområdene har det ikke vært gitt tillegg i vårens tarifforhandlinger. Med en lønns- og glidning på vel ett prosentpoeng ligger det an til en lønnsvekst på 4,5 prosent i 2003. Dette er i tråd med tidligere anslag.

De beskjedne tariff tilleggene i år gir et lavt overheng, slik at lønnsveksten trolig vil komme ytterligere noe ned neste år, selv med relativt høye tariff tillegg ved hovedoppgjøret i 2004. Veksten i lønn per normalårsverk anslås til 4,0 prosent både i 2004 og i 2005.

Konsumprisveksten kraftig ned

I de siste par årene har utviklingen i elektrisitetsprisene forklart en stor del av svingningene i 12-månedersveksten i konsumprisene. I den senere tiden har de spilt en helt dominerende rolle for utviklingen. Mot slutten av fjoråret og inn i 2003 steg elektrisitetsprisen kraftig. Fra 2,1 prosent i november i fjor, steg veksten i konsumprisindeksen (KPI) på 12-måneders-

Konsumprisindeksen i 2003

Vekst fra samme måned året før og direkte bidrag¹ fra elektrisitetsprisene i prosentpoeng

	KPI-vekst	Bidrag fra el.pris
januar	5,0	3,2
februar	4,8	2,8
mars	3,7	2,1
april	2,9	1,3
mai	2,1	1,0

¹ Differansen mellom 12-månedersvekst i totalindeksen og KPI eksklusive elektrisitet.

basis, til 2,8 prosent i desember. I januar var elektrisitetsprisene hele 82,5 prosent høyere enn i januar i fjor og dette bidro til at KPI da lå 5,0 prosent høyere enn 12 måneder tidligere. Deretter har elektrisitetsprisen falt, og i mai var prisstigningstakten kommet ned i 2,1 prosent. Av nedgangen i prisstigningstakt fra januar til mai på 2,9 prosentpoeng, kan 2,2 prosentpoeng føres tilbake til elektrisitetsprisutviklingen.

Veksttaket i KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) har vist en synkende tendens i de siste 12 måneder. Fra en vekst på 2,7 prosent i juni og juli 2002, var den i desember kommet ned på 1,8 prosent og har deretter falt ytterligere til 1,2 prosent i mai. Styrkingen av kronekursen frem til januar i år har vært en sentral faktor bak utviklingen. Dette kan en se ved at prisene på importerte konsumvarer til norske forbrukere har vært fallende - og i akselererende takt - gjennom de siste par årene. Av norskproduserte varer er det særlig fisk og varer som er påvirket av konkurranse fra utlandet hvor prisstigningstakten har blitt redusert. Tjenester med arbeidslønn som dominerende priskategori, har også vist en slik utvikling. Statistikken for de øvrige tjenestene, inkludert husleie, viste derimot en tendens til stigende prisstigningstakt gjennom årets fire første måneder, men fra april til mai falt også prisstigningstakten for disse tjenestene litt.

Til tross for svekkelsen av kronekursen siden begynnelsen av januar, var norske kroner nesten 9 prosent mer verdt i årets 1. kvartal enn samme kvartal i 2002, målt ved den importveide valutakursen. Importprisene for mange varegrupper som teller tungt i husholdningenes forbruk har endret seg om lag tilsvarende, noe som skulle indikere at de internasjonale prisene har holdt seg om lag uforandret. Et viktig unntak er importprisen på biler, som ifølge KNR økte med 2,0 prosent i denne perioden. Ifølge KPI har imidlertid bilprisen til konsument økt med bare 0,4 prosent i 1. kvartal og falt med 0,1 prosent i april, begge i forhold til samme periode året før. Dette kan indikere at marginene til bilforhandlerne er redusert.

Den underliggende prisstigningen styres i stor grad av lønnskostnader og importpriser. Sterk krone og lave importpriser har nøytralisert høye lønnskostnader. Det tar trolig lang tid før den høye lønnskostnadsveksten i de senere år slår fullt ut i prisene. På samme måte kan

kronestyrkingen vi har vært gjennom forsatt trekke i retning av lave priser.

Vårens moderate lønnsoppgjør peker i retning av en lav prisvekst, mens den siste tids markerte svekkelse av kronekursen trekker i motsatt retning. Ser man bort fra virkningen som renteendringer har på valutakursen, bidrar den senere tids nedgang i rentenivået til å redusere prisstigningstakten på ett til to års sikt gjennom lavere husleier og reduserte kostnader ved lagerhold. Lavkonjunktoren norsk økonomi nå er inne i, kan i seg selv også bidra til lavere priser, ved at bedriftene tvinges til å redusere marginene eller gjennomføre ekstra effektiviseringstiltak. Reduserte barnehagesatser, som følge av økte offentlige tilskudd fra og med august i år bidrar også til å trekke konsumprisindeksen ned. I våre prognoser er det derimot ikke lagt inn noen eksplisitte endringer som følge av innføring av maksimalpris på barnehageplasser. I skrivende stund er det ikke helt klart hva effektene av dette er, men virkningene fra 1. mai 2004 er trolig uansett beskjedne.

Den underliggende prisveksten antas å ta seg noe opp alt fra annet halvår i år. Som årsgjennomsnitt anslås veksten i KPI-JAE til 1,5 prosent i år og økende til 2,3 prosent i 2005.

Elektrisitetsprisene fremover er anslått med utgangspunkt i terminprisene midt i mai. Det ligger an til at elektrisitetsprisene til husholdningene vil synke litt til mot sommeren, men deretter holde seg om lag uforandret før en moderat oppgang gjennom 4. kvartal. En må også regne med at prisene kan øke noe fra nyttår. I 2004 og 2005 antas et mer normalt prisforløp, dvs. moderat høyere i vinterhalvåret i forhold til i sommerhalvåret. Som årsgjennomsnitt legges til grunn en økning i prisene i 2003 på om lag 32 prosent, og en nedgang på om lag 20 prosent i 2004. I 2005 antas elektrisitetsprisene til husholdningene å bli ubetydelig høyere enn året før. Oljeprisen målt i norske kroner er forutsatt å bli redusert med 6-7 prosent som årsgjennomsnitt i 2003 og 2004, for så å holde seg uforandret til 2005. I beregningene er det ikke lagt inn noen reelle avgiftsendringer for 2004 eller 2005. 12-månedersveksten i konsumprisindeksen ventes å holde seg om lag som i mai ut året, før man får et kraftig fall i januar hvor prisstigningstakten kan bli negativ som en følge av de ekstremt høye elektrisitetsprisene i år. Deretter øker prisstigningstakten og kommer opp i rundt 2,5 prosent mot slutten av prognoseperioden.

Det er for tiden mange og sterke impulser som påvirker prisutviklingen i ulike retninger. Tidsforsinkede effekter av tidligere endringer, virker i motsatt retning av de mer umiddelbare effektene av nylige endringer i de samme størrelser. I en slik situasjon blir usikkerhe-

ten i modellberegningene av inflasjonen større enn vanlig.

Utenriksøkonomi – lavere oljeeksport, økt import

Foreløpig anslag fra kvartalsvis nasjonalregnskap viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på 54 mrd. kroner i 1. kvartal 2003, om lag uendret i forhold til tilsvarende kvartal i fjor. Eksportoverskuddet var på 60 mrd. kroner, og var det høyeste siden 3. kvartal 2001. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen var følgelig på 6 mrd. kroner, noe større enn gjennomsnittet per kvartal i 2002. Det skyldes dels høyt aksjeutbytte til utlandet, men i noen grad også store private (netto) overføringer til utlandet.

For 2003 ventes det nå et overskudd på driftsbalansen på 148 mrd kroner, mot et overskudd på 201 mrd. for 2002. Nedgangen på 53 mrd. skyldes dels lavere eksportverdi av olje, dels økt import av varer, og dels et noe større underskudd på rente- og stønadsbalansen. For 2004 og 2005 ventes overskuddet på driftsbalansen å holde seg om lag på nivået fra 2003.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 2000- priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2001	2002	01.2	01.3	01.4	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	641 829	664 700	159 586	161 204	162 050	164 112	164 908	166 645	168 888	168 530
Konsum i husholdninger	615 225	638 102	152 952	154 581	155 309	157 508	158 303	160 111	162 024	161 773
Varekonsum	342 546	356 706	84 866	85 787	86 929	88 480	88 525	88 820	90 814	89 909
Tjenestekonsum	263 866	270 251	65 878	66 103	66 689	66 991	67 120	67 875	68 529	68 283
Husholdningenes kjøp i utlandet	27 131	28 901	6 780	6 999	6 384	6 637	7 252	7 607	7 139	7 754
Utlendingers kjøp i Norge	-18 317	-17 755	-4 572	-4 309	-4 693	-4 600	-4 594	-4 191	-4 457	-4 173
Konsum i ideelle organisasjoner	26 605	26 598	6 634	6 624	6 740	6 604	6 605	6 534	6 864	6 757
Konsum i offentlig forvaltning	288 592	297 914	72 239	72 489	73 171	75 434	73 045	74 818	74 674	75 047
Konsum i statsforvaltningen	115 101	161 052	28 826	28 808	29 038	40 558	39 758	40 378	40 383	41 143
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	88 521	133 445	22 171	22 179	22 398	33 667	32 825	33 500	33 479	34 225
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	26 579	27 606	6 655	6 629	6 640	6 891	6 933	6 877	6 904	6 918
Konsum i kommuneforvaltningen	173 491	136 862	43 412	43 681	44 133	34 876	33 287	34 441	34 291	33 904
Bruttoinvestering i fast kapital	261 191	251 728	64 542	63 779	64 907	60 870	65 710	60 705	64 617	64 343
Utvinning og rørtransport	54 837	52 312	12 743	13 842	15 156	13 189	12 529	12 897	13 700	14 592
Tjenester tilk. utvinning	-797	5 427	512	102	-1 584	82	4 220	-4	1 119	560
Utenriks sjøfart	10 886	6 663	2 016	1 449	2 840	887	1 485	1 330	2 961	2 749
Fastlands-Norge	196 265	187 326	49 271	48 386	48 494	46 712	47 477	46 482	46 836	46 442
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	156 189	147 269	39 592	38 705	38 220	36 786	37 030	36 469	37 036	36 747
Industri og bergverk	21 163	22 614	5 314	5 276	5 820	5 031	5 872	5 739	6 014	4 678
Annen vareproduksjon	16 070	16 790	3 872	4 103	3 932	3 920	4 244	4 279	4 232	4 608
Boligtjenester	49 475	47 395	12 326	12 426	12 614	12 320	12 019	11 696	11 448	11 380
Andre tjenesteytende næringer	69 481	60 469	18 081	16 900	15 855	15 515	14 895	14 755	15 341	16 082
Offentlig forvaltningsvirksomhet	40 077	40 058	9 678	9 681	10 274	9 926	10 446	10 012	9 800	9 695
Lagerendring og statistiske avvik	27 193	29 954	10 590	7 586	2 930	8 934	6 667	8 118	5 568	8 413
Bruttoinvestering	288 384	281 682	75 132	71 365	67 837	69 804	72 376	68 823	70 185	72 756
Innenlandsk sluttanvendelse	1 218 805	1 244 296	306 957	305 059	303 057	309 351	310 329	310 287	313 747	316 333
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1 126 687	1 149 940	281 095	282 080	283 715	286 259	285 430	287 945	290 399	290 019
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	328 668	337 972	81 917	82 170	83 445	85 360	83 492	84 831	84 474	84 741
Eksport i alt	713 743	709 868	172 545	179 740	184 643	173 753	184 109	177 144	175 413	176 600
Tradisjonelle varer	222 201	225 163	56 153	53 337	57 262	57 084	56 601	56 811	54 737	54 903
Råolje og naturgass	322 590	323 206	75 338	83 596	83 343	75 494	86 456	80 785	80 838	81 715
Skip og plattformar	15 716	9 941	3 214	4 464	5 340	3 460	3 287	2 043	1 151	2 313
Tjenester	153 236	151 558	37 840	38 343	38 698	37 714	37 765	37 505	38 687	37 670
Samlet anvendelse	1 932 548	1 954 164	479 502	484 799	487 700	483 104	494 438	487 431	489 161	492 932
Import i alt	435 146	442 534	108 043	107 978	108 847	107 301	112 951	109 635	112 169	114 734
Tradisjonelle varer	282 860	296 144	71 080	70 449	70 954	73 884	72 693	73 566	75 781	75 198
Råolje	1 852	1 021	489	290	539	263	289	302	184	917
Skip og plattformar	14 365	11 171	2 130	3 519	4 058	766	6 615	1 538	2 252	3 588
Tjenester	136 068	134 198	34 344	33 720	33 296	32 389	33 354	34 228	33 953	35 031
Bruttonasjonalprodukt	1 497 402	1 511 630	371 459	376 821	378 853	375 803	381 487	377 796	376 991	378 198
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 119 859	1 134 208	279 007	279 589	282 404	284 518	282 940	284 439	282 864	281 231
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	377 543	377 422	92 452	97 233	96 449	91 285	98 546	93 357	94 127	96 967
Fastlands-Norge (basisverdi)	971 575	982 397	242 136	242 375	244 881	246 623	245 490	246 187	244 716	243 272
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	754 528	765 297	187 880	188 007	190 212	191 080	192 205	191 868	190 584	189 614
Industri og bergverk	145 143	144 126	36 338	36 060	36 400	35 690	36 883	36 211	35 431	34 669
Andre vareproduserende næringer	100 576	102 110	24 848	24 189	25 347	25 667	25 380	25 937	25 102	24 157
Tjenesteytende næringer	508 808	519 061	126 694	127 758	128 464	129 723	129 942	129 721	130 051	130 788
Offentlig forvaltningsvirksomhet	217 047	217 100	54 256	54 368	54 670	55 544	53 285	54 319	54 132	53 658
Korr. poster	148 284	151 811	36 871	37 214	37 523	37 894	37 450	38 252	38 149	37 959

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 2000- priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	2001	2002	01.2	01.3	01.4	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,6	3,6	0,4	1,0	0,5	1,3	0,5	1,1	1,3	-0,2
Konsum i husholdninger	2,6	3,7	0,4	1,1	0,5	1,4	0,5	1,1	1,2	-0,2
Varekonsum	2,8	4,1	-0,1	1,1	1,3	1,8	0,1	0,3	2,2	-1,0
Tjenestekonsum	2,4	2,4	0,6	0,3	0,9	0,5	0,2	1,1	1,0	-0,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	-1,1	6,5	-0,8	3,2	-8,8	4,0	9,3	4,9	-6,2	8,6
Utlendingers kjøp i Norge	-3,8	-3,1	-6,7	-5,8	8,9	-2,0	-0,1	-8,8	6,3	-6,4
Konsum i ideelle organisasjoner	1,7	0,0	0,4	-0,2	1,8	-2,0	0,0	-1,1	5,0	-1,6
Konsum i offentlig forvaltning	2,7	3,2	1,7	0,3	0,9	3,1	-3,2	2,4	-0,2	0,5
Konsum i statsforvaltningen	2,5	39,9	0,9	-0,1	0,8	39,7	-2,0	1,6	0,0	1,9
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	4,5	50,7	1,1	0,0	1,0	50,3	-2,5	2,1	-0,1	2,2
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-3,7	3,9	0,0	-0,4	0,2	3,8	0,6	-0,8	0,4	0,2
Konsum i kommuneforvaltningen	2,8	-21,1	2,2	0,6	1,0	-21,0	-4,6	3,5	-0,4	-1,1
Bruttoinvestering i fast kapital	-4,2	-3,6	-5,3	-1,2	1,8	-6,2	8,0	-7,6	6,4	-0,4
Utvinning og rørtransport	-1,0	-4,6	-2,7	8,6	9,5	-13,0	-5,0	2,9	6,2	6,5
Tjenester tilk. utvinning	-118,6	-780,6	209,1	-80,2	..	-105,2	..	-100,1	..	-50,0
Utenriks sjøfart	-40,0	-38,8	-56,0	-28,1	96,0	-68,8	67,3	-10,4	122,7	-7,2
Fastlands-Norge	0,7	-4,6	-2,1	-1,8	0,2	-3,7	1,6	-2,1	0,8	-0,8
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	0,1	-5,7	-0,4	-2,2	-1,3	-3,8	0,7	-1,5	1,6	-0,8
Industri og bergverk	13,6	6,9	11,2	-0,7	10,3	-13,6	16,7	-2,3	4,8	-22,2
Annen vareproduksjon	-2,2	4,5	-4,5	6,0	-4,2	-0,3	8,3	0,8	-1,1	8,9
Boligtjenester	3,7	-4,2	1,0	0,8	1,5	-2,3	-2,4	-2,7	-2,1	-0,6
Andre tjenesteytende næringer	-5,1	-13,0	-3,4	-6,5	-6,2	-2,1	-4,0	-0,9	4,0	4,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,9	0,0	-8,4	0,0	6,1	-3,4	5,2	-4,2	-2,1	-1,1
Lagerendring og statistiske avvik	-22,4	10,2	75,7	-28,4	-61,4	204,9	-25,4	21,8	-31,4	51,1
Bruttoinvestering	-6,3	-2,3	1,3	-5,0	-4,9	2,9	3,7	-4,9	2,0	3,7
Innenlandsk sluttanvendelse	0,4	2,1	0,9	-0,6	-0,7	2,1	0,3	0,0	1,1	0,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,3	2,1	0,3	0,4	0,6	0,9	-0,3	0,9	0,9	-0,1
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	2,7	2,8	0,4	0,3	1,6	2,3	-2,2	1,6	-0,4	0,3
Eksport i alt	4,1	-0,5	-2,5	4,2	2,7	-5,9	6,0	-3,8	-1,0	0,7
Tradisjonelle varer	3,7	1,3	1,4	-5,0	7,4	-0,3	-0,8	0,4	-3,7	0,3
Råolje og naturgass	5,2	0,2	-6,2	11,0	-0,3	-9,4	14,5	-6,6	0,1	1,1
Skip og plattformer	51,5	-36,7	19,1	38,9	19,6	-35,2	-5,0	-37,8	-43,7	100,9
Tjenester	-1,0	-1,1	-1,8	1,3	0,9	-2,5	0,1	-0,7	3,2	-2,6
Samlet anvendelse	1,7	1,1	-0,3	1,1	0,6	-0,9	2,3	-1,4	0,4	0,8
Import i alt	0,9	1,7	-1,9	-0,1	0,8	-1,4	5,3	-2,9	2,3	2,3
Tradisjonelle varer	2,9	4,7	1,0	-0,9	0,7	4,1	-1,6	1,2	3,0	-0,8
Råolje	2,5	-44,9	-14,2	-40,7	85,9	-51,3	10,1	4,6	-39,2	399,1
Skip og plattformer	-45,4	-22,2	-54,3	65,2	15,3	-81,1	763,6	-76,7	46,4	59,3
Tjenester	6,0	-1,4	-0,3	-1,8	-1,3	-2,7	3,0	2,6	-0,8	3,2
Bruttonasjonalprodukt	1,9	1,0	0,1	1,4	0,5	-0,8	1,5	-1,0	-0,2	0,3
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,7	1,3	-0,2	0,2	1,0	0,7	-0,6	0,5	-0,6	-0,6
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	2,7	0,0	1,0	5,2	-0,8	-5,4	8,0	-5,3	0,8	3,0
Fastlands-Norge (basisverdi)	1,6	1,1	-0,1	0,1	1,0	0,7	-0,5	0,3	-0,6	-0,6
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	1,8	1,4	-0,3	0,1	1,2	0,5	0,6	-0,2	-0,7	-0,5
Industri og bergverk	0,5	-0,7	0,0	-0,8	0,9	-1,9	3,3	-1,8	-2,2	-2,2
Andre vareproduserende næringer	-3,2	1,5	-3,4	-2,7	4,8	1,3	-1,1	2,2	-3,2	-3,8
Tjenesteytende næringer	3,2	2,0	0,2	0,8	0,6	1,0	0,2	-0,2	0,3	0,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,0	0,0	0,8	0,2	0,6	1,6	-4,1	1,9	-0,3	-0,9
Korr. poster	2,1	2,4	-0,8	0,9	0,8	1,0	-1,2	2,1	-0,3	-0,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindekser. 2000=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2001	2002	01.2	01.3	01.4	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	102,4	103,1	103,2	102,6	102,3	102,1	102,6	103,2	104,0	106,0
Konsum i offentlig forvaltning	107,3	111,6	106,5	107,4	109,9	108,6	111,2	113,0	113,1	114,9
Bruttoinvestering i fast kapital	103,6	103,0	105,0	104,8	102,3	102,3	104,8	105,4	100,3	100,0
Fastlands-Norge	103,4	103,5	103,8	104,6	103,4	102,2	104,5	105,5	102,8	100,3
Innenlandsk sluttanvendelse	103,7	104,9	103,4	102,5	105,1	101,9	106,5	104,8	106,6	106,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	103,8	105,3	104,1	104,1	104,4	103,8	105,1	106,1	106,1	107,4
Eksport i alt	97,7	88,8	104,1	97,4	88,4	89,5	89,6	88,0	88,1	91,2
Tradisjonelle varer	97,1	88,7	99,2	96,1	92,7	91,0	89,4	87,3	87,2	86,4
Samlet anvendelse	101,5	99,1	103,7	100,6	98,8	97,5	100,2	98,7	99,9	101,0
Import i alt	100,0	93,8	101,2	99,1	97,9	95,9	94,4	93,1	91,9	92,3
Tradisjonelle varer	99,8	91,9	101,5	98,5	96,8	94,2	91,9	91,2	90,3	91,1
Bruttonasjonalprodukt	101,9	100,6	104,4	101,1	99,1	97,9	101,9	100,3	102,3	103,6
Fastlands-Norge (markedsverdi)	103,8	106,4	104,1	103,3	105,1	103,5	107,3	106,8	108,0	107,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2001	2002	01.2	01.3	01.4	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,4	0,7	1,4	-0,6	-0,3	-0,1	0,5	0,5	0,8	1,9
Konsum i offentlig forvaltning	7,3	4,0	1,3	0,8	2,3	-1,2	2,4	1,6	0,1	1,6
Bruttoinvestering i fast kapital	3,6	-0,6	2,2	-0,1	-2,4	-0,1	2,5	0,6	-4,9	-0,3
Fastlands-Norge	3,4	0,1	1,7	0,7	-1,2	-1,2	2,3	0,9	-2,6	-2,4
Innenlandsk sluttanvendelse	3,7	1,1	-0,7	-0,9	2,6	-3,1	4,5	-1,5	1,7	-0,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	3,8	1,5	1,4	0,0	0,3	-0,5	1,2	0,9	0,1	1,2
Eksport i alt	-2,3	-9,1	2,6	-6,4	-9,3	1,3	0,1	-1,8	0,1	3,6
Tradisjonelle varer	-2,9	-8,7	-1,0	-3,2	-3,5	-1,9	-1,8	-2,3	-0,1	-1,0
Samlet anvendelse	1,5	-2,4	0,5	-2,9	-1,8	-1,4	2,8	-1,5	1,3	1,0
Import i alt	0,0	-6,2	-1,2	-2,1	-1,2	-2,0	-1,6	-1,4	-1,2	0,4
Tradisjonelle varer	-0,2	-8,0	-1,6	-3,0	-1,7	-2,6	-2,4	-0,8	-0,9	0,8
Bruttonasjonalprodukt	1,9	-1,3	1,0	-3,2	-2,0	-1,2	4,1	-1,5	2,0	1,2
Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,8	2,5	1,6	-0,8	1,7	-1,6	3,7	-0,5	1,1	-0,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Teknisk merknad

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 2000, og med vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 2000 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.